

รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ภูมิหลัง

วาโร เพ็งสวัสดิ์*

สถาบันราชภัฏ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงต่อการผลิตครู โดยได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 มาตรา 7 ให้มีหน้าที่ในการผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู สถาบันราชภัฏ มีหลักสูตร เพื่อผลิตนักศึกษาครูในหลายสาขาวิชาเอก โดยจำแนกวิชาที่เรียนในแต่ละหลักสูตรออกเป็น 3 หมวดวิชา คือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะด้าน และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยหมวดวิชาเฉพาะด้านแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาเนื้อหา กลุ่มวิชาชีพครู และกลุ่มวิชาปฏิบัติและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ กลุ่มวิชาปฏิบัติและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่นักศึกษาได้นำเอาความรู้ในภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ ซึ่งนักศึกษาทุกคนจะต้องออกฝึกประสบการณ์ ณ โรงเรียนฝึกประสบการณ์เป็นเวลา 16-20 สัปดาห์ สำหรับหลักสูตร 4 ปี และฝึกประสบการณ์เป็นเวลา 8-10 สัปดาห์ สำหรับหลักสูตร 2 ปี (คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร. 2542 : 2-3) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาครูมีคุณลักษณะที่ดีมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู และได้เรียนรู้งานในหน้าที่ครูจากภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริงให้มากที่สุด ตลอดจนได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีและปฏิบัติให้สอดคล้องกัน จนสามารถนำไปปฏิบัติงานได้จนบังเกิดผลดี (สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. 2540 : 3)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิ คิมเมล (Kimmel. 1965) ศึกษาพบว่าองค์ประกอบ ด้านบุคลิกภาพและคุณลักษณะต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในฝึกสอน ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการที่ผ่านมาสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอนได้ นอกจากนี้ ละออ การณยะวณิช (2512) ศึกษาพบว่านักศึกษาที่ได้ผลการเรียนในวิชาเอกดีจะประสบความสำเร็จในการฝึกสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรูโน (Bruno. 1970) ที่ศึกษาพบว่าเกรดเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์กับการฝึกสอน และภิสัก สันติสุขวงศ์โชติ (2520) ศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะติดต่ออาชีพครูมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอน บัญญัติ ชำนาญกิจ (2534) ศึกษาพบว่า บุคลิกความเป็นครู ประสบการณ์วิชาชีพครู ทักษะติดต่ออาชีพครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งผลต่อสมรรถภาพด้านการสอน สมบุญ ภู่นวล (2535) ศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาได้แก่ เจตคติต่ออาชีพครู อาจารย์ในเทศกให้กำลังใจและความเมตตา

* รองคณบดี คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร

นักศึกษามีความสัมพันธ์กับอาจารย์พี่เลี้ยง ครู อาจารย์คนอื่นในโรงเรียน และอาจารย์ใหญ่ ศักดิ์ไทย สุทธิจิบรร (2536) ศึกษาพบว่า เจตคติต่ออาชีพครู ผลการเรียนรู้วิชาการศึกษาทุกวิชาตลอดหลักสูตร จำนวนเพื่อนสนิท ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครูด้านลักษณะความเป็นครู ชวนชัย เชื้อสาธุน (2537) ศึกษาพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู จะประสบปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูน้อย

จากผลงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาได้ โดยศึกษาปัจจัยที่สำคัญ 8 ปัจจัย คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์ด้านการสอน เจตคติต่ออาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู การคบเพื่อนของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ และกระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ เพื่อนำผลที่ได้ไปแสวงหาแนวทางการพัฒนาปัจจัยแต่ละตัว อันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปัญหาการวิจัย

1. ปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา
2. ปัจจัยใดบ้างที่สามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาได้
3. วิธีการพัฒนาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษานั้นเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา
2. เพื่อค้นหาปัจจัยบางประการที่สามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา
3. เพื่อแสวงหาวิธีการพัฒนาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์ด้านการสอน เจตคติต่ออาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู การคบเพื่อนของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง การเอาใจใส่ของผู้บริหาร โรงเรียนฝึกประสบการณ์ กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ

2. ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสิทธิภาพด้านการสอน เจตคติต่ออาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู การคบเพื่อนของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ สามารถพยากรณ์ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาได้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบของการอธิบายและพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา โดยได้ผสมผสานทฤษฎีทางการศึกษา และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยของนักวิจัยทั้งใน และต่างประเทศ ที่นำมากำหนดกลุ่มตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา อาทิ คิมเมล (Kimmel.1965) ละอ อการณยะวณิช (2512) บรูโน (Bruno.1970) ภิสัก สันติสุขวงศ์โชติ (2520) กนกทิพย์ พัฒนาพิภพพันธ์ (2525) นิศารัตน์ ศิลปะเดช (2533) บัญญัติ ชำนาญกิจ (2534) สมบุญ ภู่นวล (2535) ศักดิ์ไทย สุทธิจิบรร (2536) ชวนชัย เชื้อสาธุน (2537) ปราณี อมรรัตนศักดิ์ (2538)

จากแนวคิดและผลงานวิจัย สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสิทธิภาพด้านการสอน เจตคติต่ออาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู การคบเพื่อนของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ และกระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบ ภาคปกติ สถาบันราชภัฏสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 300 คน ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษา 6 โปรแกรมวิชา คือ คอมพิวเตอร์ศึกษา จิตวิทยาและการแนะแนว ชีววิทยา ดนตรีศึกษา ภาษาไทย และอุตสาหกรรมศิลป์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบ ภาคปกติ สถาบันราชภัฏสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 166 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและประสบการณ์ด้านการสอนของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ โปรแกรมวิชา คะแนนผลการเรียนเฉลี่ยสะสมและระดับคะแนน (เกรด) ในรายวิชากลุ่มวิชาชีพครู และกลุ่มวิชาปฏิบัติและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่ออาชีพครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท แบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีคำถามรวม 16 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.25 ถึง 0.58 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท แบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยปรับใช้จากแบบสอบถามลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาของศักดิ์ไทย สุรกิจบรร (2536 : 319-321) มีคำถามรวม 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.37 ถึง 0.80 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับการคบเพื่อนของนักศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 6 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยปรับใช้จาก แบบสอบถามการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของ คิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ (2539 : 303 - 305) มีคำถามรวม 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.25 ถึง 0.67 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

ตอนที่ 5 สอบถามเกี่ยวกับการเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท แบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีคำถาม 21 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.60 ถึง 0.83 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

ตอนที่ 6 สอบถามเกี่ยวกับการเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท แบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีคำถาม 19 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.63 ถึง 0.84 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

ตอนที่ 7 สอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏสกลนคร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท แบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีคำถาม 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.60 ถึง 0.84 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

ตอนที่ 8 สอบถามเกี่ยวกับผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท แบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีคำถาม 38 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.42 ถึง 0.77 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขออนุญาตสถาบันราชภัฏสกลนครเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบในวันปัจฉิมนิเทศนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ข้อมูลกลับคืนมาทั้งหมดคือ 166 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และ เมื่อได้ตรวจสอบดูแล้วพบว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ จึงได้นำแบบสอบถามทั้ง 166 ฉบับ ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for WINDOWS ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

4.1.1 อำนาจจำแนก การหาค่าอำนาจจำแนก รายข้อของแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของทั้งหมด (item-total correlation)

4.1.2 ความเชื่อมั่น การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach &- coefficient)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

4.2.1 ความถี่ (frequency)

4.2.2 ร้อยละ (percent)

4.2.3 ค่าเฉลี่ย (mean)

4.2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

4.3.1 สมมติฐานที่ 1 ที่ว่า "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ นักศึกษาประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์ด้านการสอน เจตคติต่ออาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู การคบเพื่อนของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์ที่เลี้ยง การเอาใจใส่ของ ผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ" สถิติที่ใช้คือ สหสัมพันธ์อย่างง่าย (simple correlation)

4.3.2 สมมติฐานที่ 2 ที่ว่า "ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์ด้านการสอน เจตคติต่ออาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู การคบเพื่อนของนักศึกษา การเอาใจใส่ของ อาจารย์ที่เลี้ยงการเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ กระบวนการนิเทศและติดตามผลของ

สถาบันราชภัฏ สามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาได้ สถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศ และติดตามผลของสถาบันราชภัฏ การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง เจตคติต่ออาชีพครูและการคบเพื่อนของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. การค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าคุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ เจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของนักศึกษาสามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.642 ค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.398 มีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 41.216 และได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.419 + 0.403X_4 + 0.211X_8 + 0.182X_3 - 0.103X_5$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = 0.394Z_4 + 0.291Z_8 + 0.144Z_3 + 0.131Z_5$$

3. การศึกษาเพื่อแสวงหาวิธีการพัฒนาปัจจัยบางประการ ที่ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

3.1 วิธีการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพด้านความเป็นครู รองลงมาได้แก่ ปฐมนิเทศ นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบเข้ม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู เชิญวิทยากรมาบรรยาย การศึกษาดูงาน การอบรมจิตใจโดยการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม และศึกษากรณีตัวอย่างครูที่ได้รับการยกย่องในท้องถิ่นหรือจากวิดิทัศน์ เช่น ครูดีเด่น ครูต้นแบบ ตามลำดับ

3.2 วิธีการพัฒนากระบวนการนิเทศ และติดตามผลของสถาบันราชภัฏตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มากที่สุด ได้แก่ การสัมมนาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และกระบวนการนิเทศของสถาบันราชภัฏ รองลงมา ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและประสานงานกับโรงเรียนเครือข่าย และอาจารย์พี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิดในการนิเทศ และติดตามผล ตามลำดับ

3.3 วิธีการพัฒนาเจตคติต่ออาชีพครูของนักศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด ได้แก่ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านทักษะที่จำเป็นที่ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู การศึกษาดูงาน การพัฒนาระบบคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนสายครู โดยให้มีการวัดเจตคติต่ออาชีพครูก่อนรับเข้าศึกษา และการจัดระบบการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู รองลงมาได้แก่ การจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู การฝึกโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพครู และการประกวดโครงงานพัฒนาอาชีพครู ตามลำดับ

3.4 วิธีการพัฒนาการคบเพื่อนของนักศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด ได้แก่ สำนักกิจการนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้สอนทุกคนให้การอบรมนักศึกษาในด้านการคบเพื่อนรองลงมา ได้แก่ การจัดกิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อฝึกให้รู้จักความรับผิดชอบ การปรับตัวและการอยู่ร่วมกันในสังคม จัดระบบงานแนะแนวและระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้เอื้อต่อการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา เชิญวิทยากรมาบรรยาย การอบรมจิตใจโดยการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละครั้ง การจัดตั้งโครงการพี่ช่วยน้อง หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน และศึกษากรณียตัวอย่างจากวีดิทัศน์ ตามลำดับ

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลนี้ ผู้วิจัยได้เขียนอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. สมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์ด้านการสอน เจตคติต่ออาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู การคบเพื่อนของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ และกระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ” จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สหสัมพันธ์อย่างง่าย (simple correlation) จากตาราง 4 พบว่า คุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง เจตคติต่ออาชีพครูและการคบเพื่อนของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วนแสดงว่าตัวแปรเหล่านี้ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 คุณลักษณะความเป็นครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า นักศึกษาที่มีคุณลักษณะของความเป็นครูสูงซึ่งได้แก่ การมีบุคลิกภาพดี คุณสมบัติส่วนตัวที่ดี สอนดีและปกครองดี ประพฤติดี มีจรรยาและคุณธรรมสูง และมีมนุษยสัมพันธ์ดี (ยนต์ ชุ่มจิต. 2541 : 109) จะมีผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูง ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของความเป็นครูเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ครู เพราะจะต้องนำเอา

ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การอบรมดูแลนักเรียน รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนด้วย เมื่อนักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูสูงก็จะทำให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ครูให้บังเกิดผลดี จึงส่งผลให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นด้วย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของคิมเมล (Kimmel, 1965) ที่ศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันกับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอน นอกจากนี้ นิคาร์ตัน ศิลปเดช (2533) ได้ศึกษาพบว่าตัวแปรด้านคุณลักษณะของนักศึกษาครูมีความสัมพันธ์ และสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาชีพครูได้

1.2 กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏที่ส่งผลให้ผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการนิเทศและติดตามผลเป็นกระบวนการพัฒนา ชี้แนะ ช่วยเหลือนักศึกษา ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา ด้านการสอน และด้านคุณลักษณะความเป็นครู ทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น อันจะส่งผลให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สไปวีย์ (Spivey, 1972) ที่ศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของนักศึกษาฝึกสอนคือการทำงานและการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน นอกจากนี้ สมบุญ ภู่นวล (2535) ได้ศึกษาพบว่าอาจารย์นิเทศก์ให้กำลังใจและความเมตตาจะส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

1.3 การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การดูแลเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์อย่างใกล้ชิด จะส่งผลให้ผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูงขึ้นเนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่ต้องบริหารในโรงเรียนเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งผู้บริหารนี้จะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งคอยดูแลเรื่องทั่วไปของนักศึกษา เช่น การแนะนำนักศึกษาให้รู้จักกับบุคลากรในโรงเรียน แนะนำให้นักเรียนรู้จัก จัดที่นั่งให้นักศึกษา จัดอาจารย์พี่เลี้ยงให้นักศึกษา เป็นต้น ซึ่งการดูแลและเอาใจใส่ในเรื่องดังกล่าวนี้เอง จึงทำให้นักศึกษามีความรู้สึกอบอุ่นและมีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสูงขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของซาลี ลิทธิ (2521) ที่ศึกษาพบว่า การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา นอกจากนี้ สมบุญ ภู่นวล (2535) ได้ศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียนจะส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

1.4 การเอาใจใส่ของอาจารย์ที่เลี้ยง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การดูแลเอาใจใส่ของอาจารย์ที่เลี้ยงอย่างใกล้ชิดและอบอุ่นจะส่งผลให้ผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูง ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่เลี้ยงเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด ในขณะที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์ ณ โรงเรียนฝึกประสบการณ์ อาจารย์ที่เลี้ยงจะคอยดูแล ช่วยเหลือ แนะนำให้กำลังใจ ส่งเสริมความรู้ วิธีสอน วิธีการประเมินผล วิธีการปกครองชั้นเรียน ตลอดจนแนะนำงานต่าง ๆ เพื่อให้ศึกษามีประสบการณ์และความรู้ในการเป็นครูที่ดีต่อไปในอนาคต (อานาจ เจริญศิลป์, 2526 : 104) ในบางครั้ง นักศึกษามีปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หรือการวางตัวในโรงเรียน อาจารย์ที่เลี้ยงมักจะเป็นบุคคลแรกที่นักศึกษาจะมาปรึกษาปัญหาด้วยความใกล้ชิดและการดูแลเอาใจใส่ของอาจารย์ที่เลี้ยงนี้เอง จึงส่งผลให้นักศึกษามีผลของฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูง และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของชาลี ลัทธิ (2521) ที่ศึกษาพบว่าการดูแลเอาใจใส่ของอาจารย์ที่เลี้ยงส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา นอกจากนี้ สมบูรณ์ ภู่นวล (2535) ที่ศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่เลี้ยงจะส่งผลต่อผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.5 เจตคติต่ออาชีพครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 หมายความว่า นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูจะมีผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูง ทั้งนี้เนื่องจาก เจตคติเป็นสภาพของจิตใจของบุคคลที่มีแนวโน้มแสดงออกมาทางพฤติกรรม ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทิศทางบวก ทิศทางลบ หรือเป็นกลาง และเป็นตัวการที่สำคัญที่กำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม ถ้าบุคคลมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพใดก็จะพยายามที่จะประกอบอาชีพนั้นให้บังเกิดผลตามที่มุ่งหวัง ทั้งนี้เนื่องจากเจตคติเป็นแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดความรู้สึก ความพึงพอใจ ความมีใจรัก ความปรารถนาดีต่ออาชีพ และยึดมั่นต่ออาชีพนั้น ๆ นั้นหมายความว่า ถ้าบุคคลมีเจตคติทางบวก หรือมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูแล้วก็จะทำงานในอาชีพครูด้วยความรัก ความศรัทธา ซึ่งส่งผลให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพนั้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภิสัก สันติสุขวงศ์โชติ (2520) ที่ศึกษาพบว่าเจตคติต่ออาชีพครูมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอน นอกจากนี้ บัญญัติ ชำนาญกิจ (2534) ได้ศึกษาพบว่าเจตคติต่ออาชีพครูส่งผลต่อสมรรถภาพด้านการสอน สมบุญ ภู่นวล (2535) ได้ศึกษาพบว่าเจตคติต่ออาชีพครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขวนชัย เชื้อสาธุชน (2537) ได้ศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูสูงจะประสบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในระดับน้อย

1.6 การคบเพื่อนของนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การคบเพื่อนที่ดีหรือเหมาะสมของนักศึกษาจะส่งผลให้ผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกัน

อยู่ในสถานที่เดียวกัน มีความผูกพันใกล้ชิดกัน และความผูกพันใกล้ชิดในกลุ่มเพื่อนจึงทำให้นักศึกษามีการทำกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน หรือกระทำตาม ๆ กัน โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละโรงเรียนจะมีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประมาณ 5 คน ดังนั้น นักศึกษาดังกล่าวจึงมีความผูกพันใกล้ชิดกันมาก ซึ่งจากการศึกษาของ บุโกวสกี และโฮซา (Bukowski and Hosa. 1989 : 19) พบว่ากลุ่มเพื่อนที่มีขนาดเล็ก มีสมาชิกจำนวน 5-10 คน ทำให้สมาชิกในกลุ่มกระทำการต่าง ๆ ร่วมกัน และพัฒนาความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรูญ ถาวรจักร์ (2523) ชูพันธ์ สมเกื้อ (2523) และ บุญเลิศ กลางใจ (2523) ที่ศึกษาพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชาตามเพื่อน และยังพบอีกว่ากลุ่มเพื่อนจะมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักศึกษาด้วย นอกจากนี้ เดคอสเตอร์ (ตักดีไทย สุรกิจบวร. 2536 : 223 อ้างอิงมาจาก Decostor. 1971 : 5789-A) ศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนสูงมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย

2. สมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์ด้านการสอน เจตคติต่ออาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู การคบเพื่อนของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ สามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาได้” จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (stepwise multiple regwssion analysis) จากตาราง 6 พบว่าคุณลักษณะความเป็นครู และกระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏสามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของ นักศึกษาสามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาได้โดยสามารถอธิบายได้ 2 ประการดังนี้

2.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และสามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และสามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ มี 4 ปัจจัยคือ คุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ เจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของนักศึกษา ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยทั้ง 4 ตัวที่มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้นั้น ถ้าพิจารณาจะเห็นว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู เจตคติต่ออาชีพครูและการคบเพื่อนของนักศึกษา กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาโดยตรง

เนื่องจากนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปีและออกฝึกประสบการณ์ในชั้นปีที่ 4 ซึ่งในระยะเวลา 3 ปีที่นักศึกษาเรียนอยู่ในสถาบันนี้ ในด้านคุณลักษณะความเป็นครู เจตคติต่ออาชีพครู นักศึกษาได้รับการหล่อหลอมอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนราย

วิชาตามหลักสูตรในกลุ่มวิชาชีพครู ซึ่งได้แก่ รายวิชาความเป็นครู การศึกษาไทย หลักการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษา การประเมินผลการเรียน และจิตวิทยาการเรียนการสอน และรายวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ได้แก่ การศึกษาสังเกตและการมีส่วนร่วม พฤติกรรมการสอน การทดลองสอน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2537) ซึ่งรายวิชาดังกล่าว นักศึกษาจะต้องได้รับการศึกษาก่อนที่จะออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงทำให้นักศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นครูอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยดังกล่าวนี้เอง ที่ส่งผลให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูด้วยอีกประการหนึ่ง

ปัจจัยด้านการคบเพื่อนของนักศึกษานั้นพบว่า นักศึกษาที่ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน นักศึกษาทุกคนจะมีความสนิทสนมกันมาก ทั้งนี้เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่เรียนมา 3 ปี คือตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 3 นักศึกษาเหล่านี้ได้เรียนและทำกิจกรรมร่วมกันมาโดยตลอด เช่น การเรียนร่วมชั้นในบางรายวิชา การอยู่ร่วมกันในขณะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นการศึกษาสังเกตและการมีส่วนร่วม การร่วมกิจกรรมและการแข่งขันกีฬาระหว่างคณะวิชา เป็นต้น จึงทำให้มีความสนิทสนมกันมาก ดังนั้น เมื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนเดียวกัน นักศึกษาเหล่านี้จึงทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมาย และเมื่อเพื่อนคนใดมีปัญหา ก็มักจะมาปรึกษาหารือกันในกลุ่มเพื่อน ทำให้ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขอย่างถูกวิธี

ส่วนปัจจัยด้านกระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏมีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ ถ้าพิจารณาจะเห็นว่าปัจจัยด้านนี้เป็นปัจจัยภายนอกสำหรับนักศึกษา แต่เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากก่อนที่นักศึกษาจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สถาบันจะจัดปฐมนิเทศนักศึกษาเพื่อชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ให้กับนักศึกษาได้ทราบ เช่น การเขียนแผนการสอน กำหนดการสอน งานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการขณะอยู่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การวางตัวในโรงเรียน รวมทั้งความประพฤติต่าง ๆ และเมื่อนักศึกษาได้ออกฝึกประสบการณ์สักระยะหนึ่งแล้ว สถาบันจะให้นักศึกษากลับมาสัมมนาปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งทำให้นักศึกษาได้รับวิธีการแก้ไขปัญหามีความมั่นใจมากขึ้น

นอกจากนี้ สถาบันได้จัดอาจารย์นิเทศก์ออกไปนิเทศนักศึกษา ณ โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่าง ๆ ทุกโรงเรียน จึงทำให้นักศึกษาได้รับความช่วยเหลือ หรือคำชี้แนะต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้นักศึกษาได้คลายความวิตกกังวลในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีขวัญและกำลังใจที่ดี ทั้งนี้เพราะนักศึกษาคิดว่าตนเองไม่ได้ถูกทอดทิ้งจากทางสถาบัน ประกอบกับอาจารย์นิเทศก์ที่ออกนิเทศนักศึกษาจะเป็นอาจารย์จากโปรแกรมวิชาเอก และอาจารย์จากคณะครุศาสตร์ที่สอนรายวิชาวิชาชีพครูให้กับนักศึกษามาแล้ว จึงมีความใกล้ชิด และเป็นที่น่าไว้วางใจสำหรับนักศึกษามาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เอง ทำให้ปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ เจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของนักศึกษา มีอำนาจเพียงพอในการพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

2.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ แต่ไม่สามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ แต่ไม่สามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้มี

2 ปัจจัย คือ การเอาใจใส่ของอาจารย์ที่เลี้ยง และการเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยด้านการเอาใจใส่ของอาจารย์ที่เลี้ยงและปัจจัยด้านการเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แต่ไม่สามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ ถ้าพิจารณาจะเห็นว่าปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาโดยอ้อม ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาจะพบและทำงานร่วมกันกับบุคคลทั้ง 2 ในขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเท่านั้นโดยนักศึกษายู่ร่วมกับอาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์เพียงชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ประมาณ 1 ภาคเรียนการศึกษา หรือประมาณ 4 เดือน ซึ่งในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เช่นนี้ อาจจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้บ้าง แต่ก็มีความสัมพันธ์ที่ไม่แนบแน่นเท่าที่ควร ประกอบกับบางโรงเรียนอาจารย์ที่เลี้ยงมีชั่วโมงสอนมากต้องรับผิดชอบงานหรือกิจกรรมที่สนับสนุนงานวิชาการมาก ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาให้กับนักศึกษา ส่วนผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์นั้นจะต้องบริหารงานในโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายหรือนโยบายที่ได้รับมา ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ให้กับงานบริหารในโรงเรียน ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาพบปะ หรือประชุมร่วมกับนักศึกษา ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยง หรือผู้บริหารโรงเรียนไม่ค่อยจะสัมพันธ์กันเท่าที่ควร

นอกจากนี้ จากการศึกษาของชาลี ลิทธิ (2521) พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงประมาณร้อยละ 30 ไม่ได้แนะนำโครงการสอนให้นักศึกษา ร้อยละ 24 เข้าสังเกตการสอนน้อยไป ร้อยละ 14 ไม่ได้เข้าสังเกตการสอน และนักศึกษาประมาณร้อยละ 20 ไม่ได้รับการติชมเพื่อปรับปรุงการสอนจากอาจารย์ที่เลี้ยงซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพอลแมน และแอนนี (Pollman and Anne. 1976) ที่ได้ศึกษาการประเมินผลการนิเทศของอาจารย์ที่เลี้ยง ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงไม่ค่อยสนใจที่จะประเมินนิเทศนักศึกษาฝึกสอนให้รู้จักโรงเรียน และชุมชน หน้าที่และความรับผิดชอบในห้องเรียน ไม่สนใจในการสอน และแนะนำการสอนอย่างมีระบบ วาณี เอี่ยมศรีทอง (2529) ศึกษาพบว่าอาจารย์ที่เลี้ยงมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย จุดมุ่งหมายในการดำเนินงานนิเทศการฝึกสอนไม่ชัดเจน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบุญ ภู่นวล (2535) ที่ศึกษาพบว่าอาจารย์ที่เลี้ยงตรวจแผนการสอนดี ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่เลี้ยงมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ส่วนการเอาใจใส่จากผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์นั้น พบว่านักศึกษาล้วนรู้ลึกกว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความร่วมมือ และมีร้อยละ 12 ที่รู้สึกโรงเรียนให้ความร่วมมือน้อย (ชาลี ลิทธิ. 2521) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบุญ ภู่นวล (2535) ที่ศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ใหญ่มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวนี้เอง ทำให้ปัจจัยด้านการเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยงและการเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ไม่มีอำนาจเพียงพอในการพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ เจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของนักศึกษาเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้น ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการผลิตครู และอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาควรส่งเสริมให้นักศึกษาครูในปัจจัยดังกล่าว เพราะจะทำให้ นักศึกษาครูมีผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูงขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะความเป็นครู และเจตคติต่ออาชีพครูส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้น สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูควรจะได้ทำการวัด หรือทดสอบลักษณะความเป็นครูและเจตคติต่ออาชีพครูก่อนที่จะรับเข้าศึกษาในสาขาวิชาการศึกษา

1.3 สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูควรจะได้รับการปรับปรุงการนิเทศและติดตามผลของสถาบัน และควรจะได้มีการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้สารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.4 สถาบันควรหาวิธีการในการส่งเสริมการคบเพื่อนที่เหมาะสมของนักศึกษา หรือสนับสนุนการทำกิจกรรมของนักศึกษา ทั้งนี้เพราะผลการวิจัยพบว่า การคบเพื่อนของนักศึกษาส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ผู้วิจัยได้จัดทำวิธีการพัฒนาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ข้อคิดเห็น โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ เจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของนักศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาแต่ละปัจจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู มีวิธีการพัฒนา ดังนี้ การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพด้านความเป็นครู ปรุมนิเทศนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบเข้ม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู เชิญวิทยากรมาบรรยาย การศึกษาดูงาน การอบรมจิตใจ โดยการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ศึกษากรณีตัวอย่างครูที่ได้รับการยกย่อง

ในท้องถิ่นหรือ จากวิทัศน์ เช่น ครูดีเด่น ครูต้นแบบ เป็นต้น การปัจฉินิเทศการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาทุกชั้นตอน ประสานงานกับโรงเรียนในเครือข่ายฝึกประสบการณ์ให้ช่วยเน้นการพัฒนาทักษะความเป็นครูของนักศึกษา จัดประกวดกิจกรรมการส่งเสริมความเป็นครู สร้างจิตสำนึกความเป็นครูโดยสอดแทรกในทุก ๆ รายวิชา

2.2 ปัจจัยด้านกระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ มีวิธีการพัฒนาดังนี้ การสัมมนาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และกระบวนการนิเทศของสถาบันราชภัฏ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน ประสานงานกับโรงเรียนเครือข่าย และอาจารย์ที่เลี้ยงอย่างใกล้ชิดในการนิเทศและติดตามผล การจัดประชุมสัมมนาผู้บริหาร และอาจารย์ที่เลี้ยงโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กำหนดเป็นนโยบายของคณะวิชา หรือสถาบันให้อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาเอกทุกคนออกนิเทศนักศึกษาวิชาเอกที่สอน การใช้ระบบประกันคุณภาพในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น ระบบ ISO จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงทุกครั้งที่มีการส่งนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การศึกษาข้อมูลจากอาจารย์นิเทศก์ การสัมมนาร่วมกันกับคณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์

2.3 ปัจจัยด้านเจตคติต่ออาชีพครู มีวิธีการพัฒนาดังนี้ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านทักษะที่จำเป็นที่ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู การศึกษาดูงาน การพัฒนาระบบการคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนสายครู โดยให้มีการวัดเจตคติต่ออาชีพครูก่อนรับเข้าศึกษา การจัดระบบการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู การจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู การฝึกโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพครู การประกวดโครงการพัฒนาอาชีพครู เชิญครูต้นแบบ หรือครูแห่งชาติมาเล่าประสบการณ์ให้นักศึกษาฟัง นำปัญหาจากภาคสนามมาศึกษาและวิเคราะห์ การปลูกฝังเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูแทรกในทุกรายวิชา จัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเจตคติต่ออาชีพครูทุกชั้นปี

2.4 ปัจจัยด้านการคบเพื่อนของนักศึกษา มีวิธีการพัฒนาดังนี้ สำนักกิจการนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้สอนทุกคนให้การอบรมนักศึกษาในด้านการคบเพื่อน จัดระบบงานแนะแนวและระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้เอื้อต่อการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา การจัดกิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรมเพื่อฝึกให้รู้จักความรับผิดชอบการปรับตัวและการอยู่ร่วมกัน ในสังคม เชิญวิทยากรมาบรรยายการอบรมจิตใจโดยการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละครั้ง การจัดตั้งโครงการพี่ช่วยน้อง หรือบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ศึกษากรณีตัวอย่างจากวิทัศน์ จัดนักศึกษาอยู่หอพักของสถาบัน การติดตาม ดูแลนักศึกษาที่อยู่หอพักนอกสถาบัน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรจะทำการวิจัยในทำนองเดียวกัน โดยการศึกษาแก่นักศึกษาสายครูในสถาบันราชภัฏอื่น ๆ โดยอาจจะศึกษาในระดับภาค หรือระดับประเทศ

3.2 ควรจะได้มีการเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ที่น่าจะมีส่วนส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่นอกเหนือไปจากการวิจัยในครั้งนี้ เช่น เพศของนักศึกษา ลักษณะความเป็นผู้นำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บรรยากาศในโรงเรียนฝึกประสบการณ์ เป็นต้น

3.3 ควรจะศึกษารูปแบบของการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา รูปแบบของการพัฒนาระบบการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ รูปแบบของการพัฒนาเจตคติต่ออาชีพครู และรูปแบบของการพัฒนาการคบเพื่อนของนักศึกษา เพราะผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งถ้าหากได้รูปแบบการพัฒนาก็จะทำให้ นักศึกษามีความสามารถในการฝึกประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กนกทิพย์ พัฒนาพัวพันธ์. รายงานการวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาฝึกสอนต่ออาชีพครู.

เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2525.

ครูศาสตร์, คณะ, สถาบันราชภัฏสกลนคร. คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.

สกลนคร : คณะครูศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2542.

จรรยา ถาวรจักร์. การศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523

ชวนเชื้อ เชื้อสาธุชน. รายงานการวิจัยเรื่องตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาวิทยาลัยครู. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2537.

ชาติ ลัทธิ. รายงานการวิจัยเรื่ององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการฝึกสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2521.

ชูพันธ์ สมเกื้อ. การศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

นิศารัตน์ ศิลปเดช. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาชีพครูของนักศึกษาครูในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

- บัญญัติ ชำนาญกิจ. การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้านการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพสมรรถภาพด้านการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ในวิทยาลัยครู วิทยานิพนธ์ ค.ด.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2535.
-รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- บุญเลิศ กลางใจ. การศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- ปราณี อมรรัตนศักดิ์. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์
พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). ธรรมบุญชีวิต : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.
กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว, 2540.
- ภัสกร สันติสุขวงศ์โชติ. ลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอนของนักศึกษา
ระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูง วิทยาลัยครูนครสวรรค์ปีการศึกษา 2519.
ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ยนต์ ชุ่มจิต. ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2541.
- รวิวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์. เอกสารคำสอนวิชา วพ 306 การวัดทัศนคติเบื้องต้น. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา, 2533.
- ละออ การุณยะวนิช. สภาพการฝึกสอนของนิสิตสาขาประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา
วิทยาลัย วิชาการศึกษาประสานมิตร 2511. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : วิทยาลัย
วิชาการศึกษาประสานมิตร, 2512.
- วณีย์ เอี่ยมศรีทอง. การดำเนินงานนิเทศการฝึกสอนในคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู
สกลนคร : คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสกลนคร, 2536.
-รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถภาพในความเป็นครูดี ตามความคาดหวังและเป็น
จริงของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูสกลนคร ในทรรศนะของนักศึกษาเขต
จังหวัด สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร. สกลนคร : ศูนย์วิจัย วางแผนและพัฒนา
วิทยาลัยครูสกลนคร, 2528.

ศิกานต์ เพียรธัญญากรณ์. การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร.

ปริญญานิพนธ์ กศ.ด.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

ศึกษานิเทศ,หน่วย. กรรมการฝึกหัดครู. หลักสูตรวิทยาลัยครู ฉบับปรับปรุง 2536

สาขาวิชาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.

สมบุญ ภู่นวล. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบของผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

พระนครศรีอยุธยา : สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2535.

หมู่บ้านจอมบึง, สถาบันราชภัฏ. คู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา.

ราชบุรี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2540.

อำนาจ เจริญศิลป์. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูธนบุรี, 2526.

Bruno, Angela R, "Predictive Relationships of Twenty-two Selected Measures with Success in Elementary Student Teaching, " *Dissertation Abstracts International*.

31 : 660-A ; April, 1970.

Bukowski, W.B. and Betsy Hoza. "Popularity and Friendship Issues in Theory, Measurement, and Outcome," in *Peer Relationships in Child Development*. P.15-45. New York : John Wiley & Sons Inc.,1989.

Kimmel, Parge Butter. "Characteristics of Student Teachers as Correlate of Success in Student Teaching," *Dissertation Abstracts International*. 10 : 5765A ; April,1965.

Pollman, R. and M. Anne. "Evaluation of the Supervision of Student Teaching as Performed by Cooperating, " *Dissertation Abstracts International*.

36 : 5213-A-5214-A ; February, 1976.

Spivey, Don Ray. "The Prediction of Student Teaching Success in Teacher Education

Program : Development and Present Status," *Dissertation Abstracts International*. 33 : 4227-A-4228-A ; May, 1972.
